

POKUŠAJ UKIDANJA NEPOVREDIVOSTI ISPOVJEDNE TAJNE KOD KAZNENIH DJELA SPOLNOG ZLOSTAVLJANJA I ISKORIŠTAVANJA DJETETA

Antonija Novak – Stjepan Novak

Osnovna škola Ivanja Reka
antonijakordic000@gmail.com
Ministarstvo unutarnjih poslova
Republike Hrvatske
stjepannovak@hotmail.com

UDK: (27-543.7+3.083.8)
(343-62-053.2+355.405.1)
2-55:27-55
346.633+179.2
343.627:2-455
27-543.7:070.13
341.4 [(094.2)
341.24:341.215.1:272
27-543.7:3.083.8]nepovredivo
<https://doi.org/10.34075/cs.59.2.7>
Izvorni znanstveni rad
Rad zaprimljen 7/2023

Sažetak

Ukidanje nepovredivosti ispovjedne tajne kod kaznenih djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta po svojoj se naravi ne razlikuje od ukidanja nepovredivosti ispovjedne tajne u bilo kojem drugom slučaju. U tom smislu, prijedlog ukidanja ispovjedne tajne sporan je s pravnog, sakramentalnog i utilitarnog aspekta. S pravnog aspekta iz razloga što je nepovredivost ispovjedne tajne utemeljena u međunarodnom ugovoru s kojim je usklađeno i hrvatsko unutarnje zakonodavstvo. Sa sakramentalnog, jer je riječ o izravnom Božjem zahvatu u kojem je Crkva posrednik. S utilitarnog jer se ukidanjem ispovjedne tajne počinitelji ne bi naveli na prijavljivanje, već bi se samo odvratili od ispovijedi.

Ključne riječi: ispovjedna tajna, nepovredivost ispovjedne tajne, Ugovor o pravnim pitanjima sklopljen između Svete Stolice i Republike Hrvatske, kaznena djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta, sakrament pokore

UVOD

Ovaj rad istražuje mogućnost ukidanja nepovredivosti ispovjedne tajne u slučaju kaznenih djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta, s obzirom na sve češće pozive u javnosti za takvim zahvatom. Cilj ovakvih poziva je na još jedan način pokušati utjecati na, ako ne iskorjenjivanje, onda barem smanjenje ovih zlih i

gnjusnih čina koji ne predstavljaju samo počinjenje kaznenih djela već i najteže grijeha protiv šeste Božje zapovijedi. Ipak, ukidanje nepovredivosti ispovjedne tajne teško bi postiglo željeni učinak, a osim toga bilo bi neprovedivo s pravnog, kao i sa sakramentalnog aspekta. U tom smislu, u radu će se nakon uvoda istražiti status nepovredivosti ispovjedne tajne u međunarodnom te, posljedično, hrvatskom pravnom poretku. U sljedećem će se poglavlju istražiti status ispovjedne tajne u kanonskom pravu te mogućnosti postupanja ispovjednika kojem je pokornik ispovjedio takvo djelo, nakon čega će uslijediti zaključna razmatranja.

Na ovome mjestu potrebna su tri pojašnjenja.

Prvo, ukidanje o kojem je riječ odnosilo bi se na odgovarajuće izmjene zakonodavstva koje osiguravaju pravilnu primjenu nepovredivosti ispovjedne tajne kako je ustanovljena u odgovarajućim Crkvenim aktima, kao i u međunarodnom ugovoru sklopljenom između Svete Stolice i Republike Hrvatske. Prvenstveno bi riječ bila o ukidanju odredbe Kaznenog zakona o nepostojanju kaznenog djela neprijavlivanja počinjenog kaznenog djela kad njegova obilježja ostvari vjerski ispovjednik, ali, moguće, i drugih odredbi različitih zakona koji propisuju odgovarajuće iznimke kad je riječ o obvezama svjedočenja ispovjednika.

Drugo, rad se bavi isključivo hipotetskom pravnom situacijom koja bi nastala u pravnom sustavu Republike Hrvatske.

Treće, važno je napomenuti, s obzirom na razlikovanje nepovredivosti „sakramentalnog pečata“ i „ispovjedne tajne“ u užem smislu riječi, na što će se u radu ukazati u nastavku, da će se izraz „ispovjedna tajna“ koristiti u širem smislu, jednako kao što se to čini i u npr. Ugovoru o pravnim pitanjima sklopljenim između Svete Stolice i Republike Hrvatske.

1. ISPOVJEDNA TAJNA U MEĐUNARODNOM PRAVU I POZITIVNOM PRAVU REPUBLIKE HRVATSKE

Zaštita ispovjedne tajne predviđena je u hrvatskom pozitivnom pravu. Zakon o općem upravnom postupku, primjerice, u članku 63. stavku 3. previđa kako će se svjedoka u parničnom postupku poučiti da ima pravo uskratiti odgovore i na pojedina pitanja na koja ne bi mogao odgovoriti, a da ne povrijedi propisima utvrđenu tajnu, a posebice na pitanja o onome što mu je stranka povjerila kao svojem opunomoćeniku ili ispovjedila kao vjerskom ispovjedniku.¹

¹ Zakon o općem upravnom postupku („Narodne novine“ broj: 47/09, 110/21).

Zakonom o parničnom postupku člankom 237. stavkom 1. propisano je kako svjedok može uskratiti svjedočenje o onome o čemu se stranka ili druga osoba svjedoku kao vjerskom ispovjedniku ispovjedila.² Zakonom o kaznenom postupku³ člankom 284. propisano je kako se vjerski ispovjednik o sadržaju ispovjedi ne može ispitati kao svjedok. Štoviše, prema shvaćanju Vrhovnog suda Republike Hrvatske, vjerski ispovjednik apsolutno je nesposoban za svjedočenje. Točnije, kako navodi i Petrak,⁴ Vrhovni sud Republike Hrvatske izrijekom se pozvao na sakramentalni pečat iz kanona 983. Zakonika kanonskog prava (u daljnjem tekstu: Zakonik) te konstatirao kako „iznimke postoje ... osim za vjerskog ispovjednika (točka 4. članka 284. ZKP/08.) koji bi trebao svjedočiti o sadržaju ispovjedi jer se radi o ispovjednoj tajni, tzv. sakramentalnom pečatu koji je nepovrediv i apsolutan. Ovo zato što nije moguće da itko ikada oslobodi ispovjednika čuvanja sakramentalnog pečata jer ispovjedna tajna nije vezana uz osobu nego uz sakrament“.⁵

Kazneni zakon⁶ ne samo da u članku 302. propisuje da nema kaznenog djela neprijavlivanja počinjenog kaznenog djela kad njegova obilježja ostvari vjerski ispovjednik, već u članku 145. propisuje kako će se vjerski ispovjednik koji neovlašteno otkrije podatak koji mu je povjeren u obavljanju njegova zvanja kazniti kaznom zatvora do jedne godine, osim ako je otkrivanje tajne počinjeno u javnom interesu ili interesu druge osobe koji su pretežniji od interesa čuvanja tajne. U potonjem slučaju, sukladno tekstu Kaznenog zakona, nema kaznenog djela. Koncept „pretežnijeg interesa“ u ovom slučaju ne bi mogao doći do izražaja. Kako, naime, objašnjavaju Pleić i Vukušić, „ono što se događa u sakramentu pomirenja ulazi u božansko područje i tu treba i ostati“.⁷ Možemo, dakle, konstatirati

² Zakon o parničnom postupku (Službeni list SFRJ broj: 4/77, 36/77, 36/80, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90, 35/91, „Narodne novine“ broj: 53/91, 91/92, 112/99, 129/00, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 96/08, 84/08, 123/08, 57/11, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22, 114/22)

³ Zakon o kaznenom postupku („Narodne novine“, broj: 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, 126/19, 130/20, 80/22).

⁴ Marko PETRAK, Kanonsko pravo i hrvatski pravni sustav (II). Codex Iuris Canonici i suvremeno hrvatsko pravo, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 7(2020.) 5, 675-708, 690.

⁵ Rješenje Vrhovnog suda RH, I Kž-Us 92/15.-4, od 25.8.2015.

⁶ Kazneni zakon („Narodne novine“, broj: 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/22)

⁷ Marija PLEIĆ - Ivan VUKUŠIĆ, Neka pitanja suradnje države i Katoličke Crkve u području kaznenog prava, u: *Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu*, 57 (2020.) 3, 759-781, ovdje 779.

kako je u hrvatskom pravnom sustavu institut ispovjedne tajne na normativnoj razini uistinu zaštićen u najvećoj mjeri.

Međutim, sukladno pojedinim medijskim napisima pa i stručnim obraćanjima, u javnosti se sve više spominje prijedlog „ukidanja“ ispovjedne tajne kad je riječ o kaznenim djelima počinjenima na štetu djece. U tom smislu, istražiti će se mogućnost derogacije navedene odredbe članka 8. stavka 2. Ugovora o pravnim pitanjima kada je riječ o kaznenim djelima koja se u Kaznenom zakonu koji je trenutno na snazi nalaze u Glavi XVII pod nazivom „Kaznena djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta“.

Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda⁸, Opća deklaracija u ljudskim pravima,⁹ Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima,¹⁰ kao i Povelja Europske unije o temeljnim pravima¹¹ jamče slobodu vjeroispovijedi i njezino izražavanje. Ovo svakako uključuje i ispovjednu tajnu, dajući joj međunarodnopravnu zaštitu.¹² Za napomenuti je da Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, kao i Opća deklaracija u ljudskim pravima sadrže odredbe o mogućnosti podvrgavanja slobode vjeroispovijedi određenim ograničenjima u posebnim slučajevima. Kako su, međutim, ovi međunarodni ugovori po pravnoj snazi jednaki ugovorima koje je Republika Hrvatska sklopila sa Svetom Stolicom, primjenjuju se opća pravna načela *lex specialis derogat legi generali* i *lex posterior derogat legi priori*, koja prednost daju navedenim ugovorima sa Svetom Stolicom kao kasnijima i specifičnima.¹³

Kada se govori o ugovorima koje je Republika Hrvatska sklopila sa Svetom Stolicom, konkretno o Ugovoru o dušobrižništvu katoličkih vjernika, pripadnika oružanih snaga i redarstvenih službi Republike Hrvatske, Ugovoru o suradnji na području odgoja i

⁸ Zakon o potvrđivanju Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i protokola br. 1., 4., 6., 7. i 11. uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Narodne novine“ broj: 18/1997), članak 9.

⁹ Odluka o objavi Opće deklaracije o ljudskim pravima („Narodne novine“ broj: 12/2009), https://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/2009_11_12_143.html, (5.7.2023.), članak 18.

¹⁰ Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, članak 18.

¹¹ Povelja Europske unije o temeljnim pravima, članak 10.

¹² Usp. SJ Robert John ARAUJO, International Tribunals and Rules of Evidence: The Case for Respecting and Preserving the “Priest-Penitent” Privilege Under International Law, u: *American University International Law Review*, 15 (2000.) 3, 39-666., ovdje 660.

¹³ Usp. Marija PLEIĆ - Ivan VUKUŠIĆ, Neka pitanja suradnje države i Katoličke Crkve u području kaznenog prava, 780. i Marko PETRAK, *Traditio Iuridica*, Vol. I. *Regulae Iuris*, Novi informator, 2010, str. 79.

kulture, Ugovoru o pravnim pitanjima i Ugovoru o gospodarskim pitanjima¹⁴ (dalje: Ugovori sa Svetom Stolicom), riječ je o međunarodnim ugovorima. Člankom 8. stavkom 2. Ugovora o pravnim pitanjima propisano je kako je ispovjedna tajna u svakom slučaju nepovrediva. Na ovaj je način, nepovredivost ispovjedne tajne u drugačijem statusu nego što je to u državama koje ovo pitanje nemaju uređeno na istoj takvoj razini.¹⁵ Citirana odredba Ugovora o pravnim pitanjima sukladna je i Zakoniku koji u kanonu 983. propisuje kako je sakramentalni pečat nepovrediv te stoga ispovjednik ne smije riječima ni na bilo koji drugi način ni zbog bilo kojeg razloga nikako odati pokornika.¹⁶

Za pravni sustav Republike Hrvatske karakterističan je tzv. podređeni odnos međunarodnih ugovora u odnosu na Ustav. Takav odnos proizlazi iz članka 141. Ustava RH kojim je propisano kako međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom i objavljeni, a koji su na snazi, čine dio unutarnjega pravnog poretka Republike Hrvatske, a po pravnoj su snazi iznad zakona. S obzirom da je položaj Katoličke Crkve u Republici Hrvatskoj uređen međunarodnim ugovorima, taj položaj različit je od položaja ostalih vjerskih zajednica na koje se primjenjuje Zakon o pravnom položaju vjerskih zajednica („Narodne novine“, broj 83/02, 73/13).¹⁷

¹⁴ Ugovor o dušobrižništvu katoličkih vjernika, pripadnika oružanih snaga i redarstvenih službi Republike Hrvatske, *Narodne novine*, Međunarodni ugovori, br. 2/1997. (dalje: Ugovor o dušobrižništvu), u: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/1997_02_2_9.html (5.7.2023.), Ugovor o suradnji na području odgoja i kulture, *Narodne novine*, Međunarodni ugovori, br. 2/1997 (dalje: Ugovor o suradnji na području odgoja i kulture), u: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/1997_02_2_10.html (5.7.2023.), Ugovor o pravnim pitanjima, *Narodne novine*, Međunarodni ugovori, br. 3/1997 (dalje: Ugovor o pravnim pitanjima), u: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/1997_02_3_19.html (5.7.2023.), Ugovor o gospodarskim pitanjima, *Narodne novine*, Međunarodni ugovori, br. 18/1998. (dalje: Ugovor o gospodarskim pitanjima), u: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/1998_12_18_165.html (5.7.2023.).

¹⁵ Usp. Anthony GRAY, Is the Seal of the Confessional Protected by Constitutional or Common Law, u: *Monash University Law Review*, 44 (2018.) 1, https://www.monash.edu/__data/assets/pdf_file/0006/1593627/Gray.pdf, (5.7.2023.), 112-150, Caroline DONZE, Breaking the Seal of Confession: Examining the Constitutionality of the Clergy-Penitent Privilege in Mandatory Reporting Law, u: *Louisiana Law Review* 78 (2017.) 1, 267-310.

¹⁶ Zakonik kanonskog prava, https://hbk.hr/wp-content/uploads/2018/11/Zakonik_kanonakoga_prava.pdf, Kan 983.

¹⁷ Usp. Tomislav SOKOL – Frane STANIČIĆ, Pravni položaj Katoličke Crkve kao gospodarskog subjekta u pravu Europske unije i hrvatskom pravu, u: *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 68 (2018.) 1, 31-60, ovdje 46.

Takav, relativno snažan, položaj međunarodnih ugovora u domaćem pravnom poretku postoji, primjerice i u armenskom, albanskom, češkom, francuskom, moldavskom i ruskom ustavu.¹⁸ Jednak položaj kao i nacionalnom zakonodavstvu međunarodnim ugovorima daju, primjerice, ustavi Njemačke i Turske,¹⁹ dok po nizozemskom Ustavu međunarodno pravo ima prednost pred svim domaćim zakonodavstvom pa i Ustavom.²⁰

Zaštitnici pravnog poretka unutar pojedine države, unutar kojeg je ustavnim odredbama određen i položaj međunarodnog prava unutar tog ustroja najčešće su sudske vlasti. Vrhovni sud SAD-a u predmetu *Medellin*²¹ zaključio je da presuda Međunarodnog suda u predmetu *Avena*²² ne tvori savezni zakon koji ima prednost pred domaćim zakonom.²³ Svojom argumentacijom Vrhovni je sud SAD-a oslabio snagu međunarodnog prava i međunarodnopravnih obveza

¹⁸ Članak 5. stavak 3. armenskog Ustava propisuje da će se u slučaju sukoba između normi međunarodnog ugovora koji je Republika Armenija ratificirala i zakonskih normi, primjenjivati norme međunarodnih ugovora, a slično propisuje i članak 122. albanskog Ustava, 10. češkog, 4. moldavskog, 15. ruskog ustava. Sličan položaj međunarodni ugovori imaju i u austrijskom, finskom i gruzijskom ustavu, s time da se u tim sustavima, međunarodni ugovori usvajaju po pravilima za izmjenu ustava. Slijedom toga imaju ustavnu snagu te, kako navodi Gözler, prema načelu *lex posterior derogat legi priori*, ako su usvojeni nakon donošenja ustava, mogu imati i veću pravnu snagu od ustava. Usp. Kemal GÖZLER, Question of the Rank of International Treaties in National Hierarchy of Norms: A Theoretical and Comparative Study, u: Kamuran REÇBER, Barış ÖZDAL and Zeynep ÖZGENÇ (ur.), *Prof. Dr. Mehmet Genç'e Armağan (Essays in Honor of Prof. Dr. Mehmet Genç)*, Bursa, Dora, 2016, 21-45, ovdje 32., 40 <http://www.anayasa.gen.tr/rank-of-treaties.pdf>, (5.7.2023.)

¹⁹ Članak 59. stavak 2. njemačkog ustava i članak 90. stavak 5. turskog ustava <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80201000.pdf> (posljednji pristup ostvaren dana 5.7.2023.)

²⁰ Usp. Monica CLAES, *The Europeanisation of national constitutions in the constitutionalisation of Europe: Some observations against the background of the constitutional experience of the EU-15*, u: Croatian Yearbook of European Law, 3 (2007.) 1, 1-38, ovdje 2., bilj. 2. Vidi ustav Kraljevine Nizozemske čl. 94., <https://www.government.nl/documents/regulations/2012/10/18/the-constitution-of-the-kingdom-of-the-netherlands-2008> (5.7.2023.) Drukčije mišljenje ima Kemal GÖZLER, Question of the Rank of International Treaties in National Hierarchy of Norms: A Theoretical and Comparative Study, 38.

²¹ Presuda Vrhovnog suda SAD-a *Medellin v. Texas* 552 U.S. 491 (2008) <https://www.supremecourt.gov/opinions/07pdf/06-984.pdf> (u daljnjem tekstu: *Presuda Medellin*)

²² Presuda Međunarodnog suda, *Avena and Other Mexican Nationals (Mexico v. United States of America)* od 31.3.2004., I. C. J. Reports 2004, 12, <https://www.icj-cij.org/files/case-related/128/128-20040331-JUD-01-00-EN.pdf> (5.7.2023.)

²³ Presuda *Medellin*, 8 i dalje i 27. Vidi i Kristofer, MONSON, Thoughts on *Medellin v. Texas*, u: *Case Western Reserve Journal of International Law*, 45 (2012.) 1, 389-401, ovdje 392.

SAD-a, a dao „jak vjetar u leđa“ domaćem pravu.²⁴ Slično, Ustavni sud Italije odbio je presudu Međunarodnog suda *Jurisdictional Immunities*²⁵, proglašivši neustavnim zakon koji je implementirao Konvenciju UN-a o sudskim imunitetima država i njihove imovine i nametao državama obvezu primjene presude Međunarodnog suda.²⁶ Pritom, pozvao se na najviša načela talijanskog Ustava,²⁷ ustvrdivši da bi suprotan zaključak, odnosno postupanje po suprotnom zaključku, predstavljalo „apsolutno žrtvovanje“ jednog od najviših načela talijanskog pravnog poretka.²⁸ Zaštitom svojih temeljnih ustavnih načela Savezni ustavni sud SR Njemačke vodio se i u svojim poznatim slučajevima *Solange I*²⁹ i *Solange II*³⁰, kao i u *Lisabonskoj presudi*.³¹ Slično, i Ustavni sud Češke, u svojim presudama *Lisbon I*³² i *Lisbon II*³³ smatrao se čuvarom ustavnih vrijednosti u odnosu na Lisabonski ugovor.³⁴

²⁴ Vidi Pamela Beth HARRIS, Civil disobedience to international law: national fundamental rights resistance and the power of international constitutionalism, u: *Revista Brasileira de Estudos Políticos*, 116 (2018.) 443-466, ovdje 451.

²⁵ Presuda Međunarodnog suda, *Jurisdictional Immunities of the State (Germany v. Italy: Greece intervening)* od 3.2.2012., I. C. J. Reports 2012, p., <https://www.icj-cij.org/en/case/143/judgments> (5. 7. 2023.)

²⁶ Usp. Filippo FONTANELLI, I know it's wrong but I just can't do right: First impressions on judgement no. 238 of 2014 of the Italian Constitutional Court, u: <https://verfassungsblog.de/know-wrong-just-cant-right-first-impressions-judgment-238-2014-italian-constitutional-court/> (5.7.2023.).

²⁷ Presuda Ustavnog suda Republike Italije br. 238., 2014., <https://www.cortecostituzionale.it/actionSchedaPronuncia.do?anno=2014&numero=238>, para 3.4. (5.7.2023.)

²⁸ Ibid, para 5., Pamela Beth HARRIS, Civil disobedience to international law: national fundamental rights resistance and the power of international constitutionalism, 454.

²⁹ Odluka Drugog senata od 29. V. 1974. BVerfGE 37, 271 2 BvL 52/71 (u daljnjem tekstu *Solange I*) npr., para 45.

³⁰ Odluka Drugog senata od 22.10.1986. BVerfGE 73, 339 2 BvR 197/83 (u daljnjem tekstu *Solange II*) npr., para 132.

³¹ Presuda Saveznog ustavnog suda SR Njemačke od 30.6. 2009., BVerfG, 2 BvE 2/08 vom, para 339. 30. 6. 2009. https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/EN/2009/06/es20090630_2bve000208enhtml (5.7.2023.) u daljnjem tekstu Lisabonska presuda.

³² Presuda Ustavnog suda Češke 2008/11/26 - Pl. ÚS 19/08: Treaty of Lisbon I, uvod, <https://www.usoud.cz/en/decisions/20081126-pl-us-1908-treaty-of-lisbon-i-1/>

³³ Presuda Ustavnog suda Češke 2009/11/03-Pl. ÚS 29/09: Treaty of Lisbon II, npr. para 113., https://www.evce.eu/content/publication/2013/10/22/c746a974-58eb-4907-b022-c9f486b6c3d2/publishable_en.pdf (5.7.2023.)

³⁴ Usp. Jiří PŘIBÁŇ, The semantics of constitutional sovereignty in post-sovereign “new” Europe, u: *Oxford University Press and New York University School of Law*, 13 (2015.)1, 180–199, ovdje 189.

U Republici Hrvatskoj situacija je nešto drukčija. Ustavni sud Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: USRH) utvrdio je kako je nadležan ocjenjivati usklađenost zakona s međunarodnim ugovorom. U Odluci br. U-I-745/99 od 8. studenoga 2000. naveo je kako slijedi: „Ako je odlučivanje Ustavnoga suda o suglasnosti zakona s Ustavom i drugih propisa s Ustavom i zakonom u biti odlučivanje o suglasnosti propisa nižeg ranga s propisom višeg ranga i s Ustavom kao propisom najvišeg ranga, tada je ovlast Ustavnog suda da ocjenjuje suglasnost zakona s međunarodnim ugovorom logična posljedica ustavne odredbe da je potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovor dio unutarnjeg pravnog poretka i da je po svojoj pravnoj snazi iznad zakona.“³⁵

Iako bi ovakvo tumačenje moglo voditi zaključku da postoji i nadležnost USRH-a za ocjenjivanje usklađenosti međunarodnog ugovora s Ustavom, ovakav zaključak Ustavni sud nije izrazio. Naprotiv, USRH je ustvrdio kako nije nadležan ocjenjivati suglasnost međunarodnih ugovora neposredno s Ustavom RH i to u Rješenju kojim je odbacio prijedlog za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti s Ustavom Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o pravnim pitanjima, o suradnji na području odgoja i kulture, o dušobrižništvu katoličkih vjernika, pripadnika oružanih snaga i redarstvenih službi Republike Hrvatske te o gospodarskim pitanjima.³⁶ Također, ovako je odlučio i u Rješenju kojim je odbacio prijedlog za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti s Ustavom Ugovora o socijalnom osiguranju između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine.³⁷

Status Crkve u Republici Hrvatskoj i drugim članicama Europske unije, a tako i onaj njegov segment koji proizlazi iz međunarodnih ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske, zaštićen je i pravom Europske unije. Člankom 17. stavkom 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (u daljnjem tekstu: UFEU) propisa-

³⁵ Odluka Ustavnog suda br. U-I-745/99 od 8.11.2000.

³⁶ Rješenje Ustavnog suda broj: 825/2001 od 14.1.2004., Narodne novine, broj 16/04.

³⁷ Rješenje Ustavnog suda broj: U-I-672/2001 od 25.2.2004. (neobjavljeno). Usp. Jasna OMEJEC, Pravni okvir i sudska praksa Ustavnog suda Hrvatske za odlučivanje o suglasnosti zakona s međunarodnim ugovorima, u: *The Competence of the Constitutional Court to Control the Conformity of Laws with Ratified Treaties, organized by the European Commission for Democracy through Law (Venice Commission) in co-operation with the Constitutional Court of Montenegro and the OSCE* Podgorica, Crna Gora, 2009. (plenarno, pp prezentacija), 6-33, ovdje 13. [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-JU\(2009\)035-e \(5.7.2023.\)](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-JU(2009)035-e (5.7.2023.)).

no je kako Unija poštuje i ne dovodi u pitanje status koji na temelju nacionalnog prava imaju Crkve i vjerske udruge ili zajednice u državama članicama. Taj članak, smješten u glavu UFEU-a pod nazivom „Određbe koje imaju opću primjenu“, predstavlja konkretizaciju članka 4. stavka 2. Ugovora o Europskoj uniji (dalje: UEU)³⁸ kojim je propisano kako Unija poštuje jednakost država članica pred Ugovorima sa Svetom Stolicom, kao i njihove nacionalne identitete, koji su neodvojivo povezani s njihovim temeljnim političkim i ustavnim strukturama. Međutim, praksa Suda Europske unije (u daljnjem tekstu: Sud EU-a) dovela je u pitanje smisao tog članka.

Sud EU-a smatrao je kako se tim člankom izražava neutralnost Unije prema tome kako države članice uređuju svoje odnose s Crkvama i vjerskim udruženjima ili zajednicama.³⁹ Države članice navedeni su članak shvaćale puno restriktivnije kada je u pitanju utjecaj prava Europske unije. U predmetu *Cresco* poljska i talijanska vlada poricale su i samu nadležnost Suda EU-a da odlučuje u konkretnom predmetu upravo s obzirom na ograničenja iz članka 17. UFEU-a.⁴⁰ Njemački ustavni sud uvrstio je vjerska pitanja u zaštićeni segment nacionalnog prava koje pravo Europske unije mora poštovati s obzirom na demokratsko samoodređenje naroda države članice Europske unije.⁴¹

³⁸ Usp. Mišljenje *Betania*, para 31., Federico COLOMBO, *Interpreting Article 17 TFEU: New Openings towards a European Law and Religion System*, u: *Stato, Chiesa e pluralismo confessionale* (2020), 17-31, ovdje 21, <https://riviste.unimi.it/index.php/statoechiese/article/view/12856> (5.7.2023.); Peter OLIVER – Philippa WATSON, *Is the Court of Justice of the European Union Finding its Religion*, u: *Fordham International Law Journal*, 42 (2019.) 3, 847-874, ovdje 857.

³⁹ Usp. Predmet od 22.1.2019. *Cresco Investigation GmbH protiv Markusa Achatzija*, C-193/17, ECLI:EU:C:2019:43 (dalje: *Cresco*) para 33. Vidi i predmete od 17.4.2018. *Vera Egenberger v Evangelisches Werk für Diakonie und Entwicklung e.V.*, C-414/16, ECLI:EU:C:2018:257 te od 11.11.2018., IR v JQ, C-68/17, ECLI:EU:C:2018:696.

⁴⁰ Usp. Mišljenje nezavisnog odvjetnika Michala Bobeka u predmetu C-193/17, *Cresco Investigation GmbH protiv Markusa Achatzija* od 25.7. 2018. ECLI:EU:C:2018:614, para 20.

⁴¹ Usp. Presuda njemačkog Saveznog ustavnog suda 2 BvE 2/08, 2 BvE5/08, 2 BvR 1010/08., 2 BvR 1022/08, 2 BvR 1259/08, 2 BvR 182/09 od 30.6.2009. (dalje: *Lisabonska presuda*), u: https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/EN/2009/06/es20090630_2bve000208e.html, para 249. i 260., Federico COLOMBO, *Interpreting Article 17 TFEU: New Openings towards a European Law and Religion System*, 20. Stjepan NOVAK, *Prestanak Ugovora između Svete Stolice i država članica Europske unije zbog navodne neusklađenosti s pravom Europske unije – europski i međunarodno-pravni aspekt*, u: *Bogoslovska smotra*, 92 (2022.) 4, 729-747, ovdje 740.

Uistinu, sukladno pravilima međunarodnog prava koja se odnose ne tumačenje međunarodnih ugovora,⁴² odredba članka 17. UFEU-a, ne bi se smjela tumačiti na način da joj se niječe učinak,⁴³ odnosno da se ograničava njezin domašaj, slijedom čega možemo ustvrditi da je status katoličke Crkve i sklopljenih Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske zaštićen i pravom Europske unije.

Sukladno provedenom istraživanju, status nepovredivosti ispovjedne tajne, s obzirom na njegov međunarodni karakter, ne može se derogirati domaćim pravom. No, znači li ovo uistinu, unatoč odredbama kanonskog, ali i domaćeg kaznenog prava, potpunu nemoć ispovjednika kojem je pokornik ispovjedio počinjenje kaznenog djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta da prijavi takvo kazneno djelo?

2. ISPOVJEDNA TAJNA U KANONSKOM PRAVU I MOGUĆNOSTI ISPOVJEDNIKA KOD ISPOVIJEDI GRIJEHA PROTIV ŠESTE BOŽJE ZAPOVIJEDI NA ŠTETU DJETETA

Katekizam Katoličke Crkve (u daljnjem tekstu: Katekizam) navodi kako sakrament obraćenja „sakramentalno ostvaruje Isusov poziv na obraćenje, put povratka k Ocu od kojega se čovjek grijehom udaljio“. Također, sakrament pokore, „posvećuje osobni i crkveni put obraćenja, kajanja i zadovoljštine kršćanina grešnika“.⁴⁴ Nadalje, navodi i kako je Krist „ustanovio sakrament pokore za sve grešne članove Crkve, prije svega za one koji nakon Krštenja padnu u teški grijeh i tako izgube krsnu milost, nanoseći ranu i zajedništvu s Crkvom“ te kako njima „sakrament pokore pruža novu mogućnost obraćenja i ponovnog dobivanja milosti opravdanja“.⁴⁵

Sakrament sadrži dva elementa. S jedne strane to su kajanje, ispovijed i zadovoljština kao aktivnosti pokornika, a s druge strane Božje djelovanje po zahvatu Crkve koja u ime Isusa Krista daje oprostjenje grijeha i određuje zadovoljštinu.⁴⁶ Zadovoljštinu odre-

⁴² Usp. Stjepan NOVAK, Prestanak Ugovora između Svete Stolice i država članica Europske unije zbog navodne neusklađenosti s pravom Europske unije – europski i međunarodnopravni aspekt, 741.

⁴³ Usp. Peter OLIVER – Philippa WATSON, Is the Court of Justice of the European Union Finding its Religion, 859.

⁴⁴ Katekizam Katoličke Crkve, br. 1423.

⁴⁵ Katekizam Katoličke Crkve, br. 1446.

⁴⁶ Usp. Katekizam Katoličke Crkve, br. 1448.

đuje ispovjednik prema kakvoći i broju grijeha, vodeći računa o pokornikovom stanju, a pokornik ih je, sukladno Zakoniku, obvezan osobno ispuniti.⁴⁷

Katekizam zadovoljštinu naziva „zahtjevom obične pravednosti“ te vrlo konkretno navodi kako je, s obzirom da mnogi grijesi često nanose štetu bližnjemu, treba učiniti sve što je moguće da se šteta nadoknadi, primjerice vratiti ukradene stvari, popraviti dobar glas oklevetanom ili izliječiti rane.⁴⁸ Katekizam objašnjava kako odrješnje briše grijeh, „ali ne popravlja sve nereda što ih je grijeh uzrokovao“⁴⁹ te kako grešnik mora učiniti nešto više da ispravi svoje grijehe, mora zadovoljiti, okajati svoje grijehe. Takva zadovoljština, koja se naziva i pokora, može biti molitva, milodar, djela milosrđa, usluga bližnjemu, svojevolutna odricanja, žrtve te strpljivo prihvaćanje križa koji moramo nositi.⁵⁰

Sukladno navedenom, ispovjednik bi mogao pokorniku koji ispovijeda grijeh protiv šeste Božje zapovijedi na štetu djeteta odrediti zadovoljštinu u vidu prijavljivanja nadležnim tijelima. S jedne strane, pokornik bi na taj način udovoljio „zahtjevu obične pravednosti“, okajao svoje grijehe, podnio žrtvu utjelovljenu u odgovarajućem sekularnom postupku i kazni određenim Kaznenim zakonom, Zakonom o kaznenom postupku i drugim pozitivnim pravnim propisima. S druge strane, priznanje počinjenja konkretnog kaznenog djela u svakom bi slučaju doprinijelo „izlječenju rana“ osoba, djece, na štetu kojih je ono počinjeno, s obzirom da je riječ o situacijama u kojima žrtve i same, najčešće iz srama, ne prijavljuju niti kaznena djela niti počinitelje.

Postavlja se, međutim, pitanje kako bi ispovjednik trebao postupiti u slučaju kad pokornik ne ispuni zadovoljštinu, odnosno ne prijavi počinjenje kaznenog djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta ili odbije to učiniti.

Prvo, kao što je navedeno, sakramentalni je pečat nepovrediv⁵¹ te stoga ispovjednik ne smije riječima ni na bilo koji drugi način ni

⁴⁷ Usp. Zakonik kanonskog prava, Kan. 981.

⁴⁸ Usp. Katekizam Katoličke Crkve, br. 1459.

⁴⁹ *Ibid.*

⁵⁰ Usp. Katekizam Katoličke Crkve, br. 1460.

⁵¹ Vidi u tom smislu i druge akte Svete Stolice pa i kada je riječ o maloljetnicima i drugim ugroženim osobama, npr. Legge N. CCXCVII sulla protezione dei minori e delle persone vulnerabili, 26 marzo 2019, 25.1.2024. https://www.vatican.va/resources/resources_protezioneminori-legge297_20190326_it.html, Lettera Apostolica in forma di «Motu Proprio» del Sommo Pontefice Francisco sulla protezione dei minori e delle persone vulnerabili” (26 marzo

zbog bilo kojeg razloga nikako odati pokornika.⁵² Kako se navodi u dokumentu Apostolske pokorničarne pod nazivom Nota o važnosti unutarnjega sudišta ('forum internum') i nepovrjedivosti sakramentalnoga pečata (u daljnjem tekstu: Nota) „nepovrjediva tajnost ispovijedi proizlazi izravno iz objavljenoga božanskoga prava te je ukorijenjena u naravi sakramenta, tako da ne dopušta nikakvu iznimku na crkvenom polju te, još manje, na građanskom. U slavljenju sakramenta pomirenja kao da je, uistinu, zbijena sama bit kršćanstva i Crkve: Sin je Božji postao čovjekom kako bi nas spasio te je odlučio uključiti, kao 'nužno sredstvo' u tom djelu spasenja, Crkvu te u njoj one koje je izabrao, pozvao i uspostavio kao svoje službenike“.⁵³ Nadalje, u navedenoj Noti navodi se kako ispovjednik mora braniti sakramentalni pečat i do proljevanja krvi, i to ne samo kao čin odanosti prema pokorniku, već i kao „prijeko potrebno svjedočanstvo – 'martirium' – dano izravno za spasenjsku jedinstvenost i univerzalnost Krista i Crkve.“⁵⁴

Nastavno, kanon 984. Zakonika navodi kako se ispovjedniku „posve zabranjuje služiti na štetu pokornika znanjem do kojeg je došao u ispovijedi“. Također, sukladno kanonu 1386. ispovjednik koji izravno povrijedi sakramentalni pečat upada u izopćenje unaprijed izrečeno, pridržano Apostolskoj Stolici; onaj pak koji to učini samo neizravno, treba se kazniti prema težini kažnjivog djela. Apostolskom konstitucijom *Pascite gregem Dei* (Pasite stado Božje) od 23. svibnja 2021. godine⁵⁵ Papa Franjo proglasio je obnovljenu VI. knjigu Zakonika kanonskog prava „Kaznene mjere u Crkvi“. „Put obnove kaznenog prava“ temelji se na tri kriterija, i to veća preci-

---

2019), n. 2, 25.1.2024., <https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2019/03/29/0260.pdf>, Linee guida per la protezione dei minori e delle persone vulnerabili per il Vicariato della Città del Vaticano, 29.3.2019. <https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2019/03/29/0260/00529.html> i sl.

⁵² Usp. Zakonik kanonskog prava, Kan. 983.

⁵³ Nota della Penitenzieria Apostolica sull'importanza del foro interno e l'inviolabilità del sigillo sacramentale, 1.7.2019. <https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2019/07/01/0565/01171.html> (prijevod preuzet od Darko GRDEN, Dokument o važnosti zaštite čovjekove intime i nepovrjedivosti ispovjedne tajne Kršiti pečat – skršiti siromaha koji je u grješniku, <https://www.glas-koncila.hr/dokument-o-vaznosti-zastite-čovjekove-intime-i-nepovrjedivosti-ispovjedne-tajne-kršiti-pecat-skršiti-siromaha-koji-je-u-grjesniku/>).

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ Apostolic Constitution *Pascite Gregem Dei* of the Holy Father Francis Reforming book VI of the Code Of Canon Law

^{23.1.2024.} https://www.vatican.va/content/francesco/en/apost_constitutions/documents/papa-francesco_costituzione-ap_20210523_pascite-gregem-dei.html.

znost i određenje kaznenih mjera i samim time njihovu veću jasnoću i jednostavnost, zatim zaštita zajednice i nastojanje da se uklone sablazni i nadoknadi šteta te nakana da se „pastirima u Crkvi, odgovornima za zajednicu, ordinarijima, pruži učinkovito sredstvo da se u zajednicama koje predvode postigne mir, red i pravednost“.⁵⁶ Bez obzira na navedeno, tekst kanona 1386., ranijeg 1388., ostao je nepromijenjen, osim što je uvedeno novo kažnjivo djelo snimanja ispovijedi.

Katekizam dodatno pojašnjava kako Crkva izjavljuje da je svaki svećenik koji sluša ispovijedi obvezan, pod prijetnjom najstrožih kazni, obdržavati posvemašnju tajnu o grijesima koje mu je pokornik ispovjedio te mu nije dopušteno govoriti ni o onome što je u ispovijedi saznao o životu pokornika. Također, navodi se kako se ispovjedna tajna, koja ne dopušta izuzetaka, zove „sakramentalni pečat“, jer ono što je pokornik očitovao svećeniku ostaje ‘zapečaćeno’ sakramentom“.⁵⁷

Potrebno je istaknuti kako je ispovjednik vezan sakramentalnim pečatom, dok tumač ili drugi do kojih je na bilo koji način iz ispovijedi doprlo znanje o grijesima, sukladno kanonu 982. Zakonika nisu vezani sakramentalnim pečatom, nego ispovjednom tajnom⁵⁸ u užem smislu riječi. „Sakramentalni pečat nastaje kada pokornik očituje svoje grijehe svećeniku ispovjedniku s nakanom da od njega, kajući se zbog učinjenoga, dobije odrješenje i pokoru.“⁵⁹ Nakana podrazumijeva odluku pokornika da popravi sablazan i učinjenu štetu.⁶⁰

Dakle, ako se pokornik ne kaje zbog učinjenog grijeha, može doći do uskrate odrješenja.⁶¹ Ovo je u skladu i s kanonom 980. prema kojem „ako svećenik ne sumnja u raspoloženje pokornika i ovaj moli odrješenje, neka odrješenje ne uskrati niti odgodi“. *Argumentum a contrario*, ako svećenik sumnja u raspoloženje pokornika,

⁵⁶ Usp. Slavko ZEC, Reforma kanonskoga kaznenog prava. Obnova VI. knjige Zakonika kanonskog prava, Riječki teološki časopis, 56 (2021.) 1, 89-116, ovdje 94, 95 i 97.

⁵⁷ Katekizam Katoličke crkve, br. 1467.

⁵⁸ Usp. Zdenko ILIĆ, Sakramentalni pečat i ispovjedna tajna, u: *Diacovensia: teološki prilozi*, 25 (2017.) 2, 243-266, ovdje 251. Usp. Jure BRKAN, Pravna zaštita sakramenta pokore, u: *Bogoslovska smotra*, 75 (2005.) 1, 381-405, ovdje 401.

⁵⁹ Usp. Zdenko ILIĆ, Sakramentalni pečat i ispovjedna tajna, 251.

⁶⁰ Usp. Josip Šalković, Ivan RAK, Ovlast za odrješenje od grijeha pobačaja prema apostolskom pismu Misericordia et misera, u: *Bogoslovska smotra* 89 (2019.) 1, 85-108, ovdje 104.

⁶¹ Zdenko ILIĆ, Sakramentalni pečat i ispovjedna tajna, 252. Suprotno Noti, Ilić tvrdi da nema ni sakramentalnog pečata.

održavanje može odgoditi pa i uskratiti. Potrebno raspoloženje definirano je kanonom 987. pokornik se treba odreći grijeha i stvoriti odluku da će se povratiti te se na taj način, vratiti Bogu.

Ipak, ako bi pokornik već na ispovijedi ustvrdio da se odbija prijaviti, ispovjednik ne bi smio uskratiti održavanje. Kako se navodi u Noti „kad je riječ o grijesima koji uključuju elemente kaznenoga djela, nikada nije dopušteno nametnuti pokorniku, kao uvjet za održavanje, obvezu da se prijavi građanskomu pravosuđu, po snazi naravnoga načela, koje poznaje svaki poredak, prema kojemu *'nemo tenetur se detergere'*“.⁶²

Tim više, ispovjedniku ne daje dopuštenje da pokornika koji mu je ispovjedio počinjenje grijeha protiv šeste Božje zapovijedi na štetu djeteta, a ujedno i kaznenog djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta, prijavi nadležnim vlastima kada se on sam odbija prijaviti unatoč tome što mu je ispovjednik isto odredio kao zadovoljštinu. Čak ni nedostatak održavanja, kad bi do njega došlo, ne utječe na nepovredivost ispovjedne tajne.⁶³

U svakom slučaju, iz navedenog proizlazi kako bi npr. prijavljivanje kaznenog djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta za koje je ispovjednik saznao pod ispovijedi bilo nedopušteno. Ispovjedniku, ipak, na raspolaganju stoje neke druge opcije. Tako bi on trebao uvjeriti pokornika da konkretnu informaciju obznani kako bi se nadležnim tijelima omogućilo poduzimanje odgovarajućih radnji.⁶⁴ Također, mogao bi se, na načelnoj razini i ne ulazeći ni u kakve detalje, savjetovati s drugim, eventualno za konkretni slučaj kompetentnijim, svećenikom.⁶⁵

U tom smislu, bilo bi korisno da se aktima Katoličke Crkve posebno uredi navedene specifične situacije.⁶⁶ Tako se u Zakoni-

⁶² Nota della Penitenzieria Apostolica sull'importanza del foro interno e l'inviolabilità del sigillo sacramentale, 1.7.2019. <https://press.vatican.va/content/sala-stampa/it/bollettino/pubblico/2019/07/01/0565/01171.html>

⁶³ Nota della Penitenzieria Apostolica sull'importanza del foro interno e l'inviolabilità del sigillo sacramentale, 1.7.2019. <https://press.vatican.va/content/sala-stampa/it/bollettino/pubblico/2019/07/01/0565/01171.html>,

⁶⁴ Dicastero per la dottrina della Rete, vademecum su alcuni punti di procedura nel trattamento dei casi di abuso sessuale di minori commessi da chierici 5.06.2022, br. 14., 23.1.2024., https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/ddf/rc_ddf_doc_20220605_vademecum-casi-abuso-2.0_it.html

^{Usp.} Zdenko ILIĆ, Sakramentalni pečat i ispovjedna tajna, 253. Usp. i Jure BRKAN, Pravna zaštita sakramenta pokore, 398.

⁶⁵ Usp. Zdenko ILIĆ, Sakramentalni pečat i ispovjedna tajna, 253.

⁶⁶ Potrebu reakcije Katoličke Crkve i dodatne edukacije svećenika za snalaženje u takvim situacijama predlaže i Caroline DONZE, Breaking the Seal of Confession:

ku posebno obrađuje situacija u kojoj pokornik ispovjedi da je lažno prijavio nedužna ispovjednika zbog zlodjela poticanja na grijeh protiv šeste Božje zapovijedi te se propisuje da se pokornik može odriješiti samo pod uvjetom izričitog opoziva lažne prijave i naknade štete.⁶⁷ Nema razloga da se logika ove odredbe, *mutatis mutandis*, imajući u vidu poruke iz Note, primijeni i na subjektivno obratnu situaciju u kojoj bi pokornik ispovjedio grijeh protiv šeste Božje zapovijedi na štetu djeteta. U tom smislu, spomenute upute mogle bi detaljnije razraditi načine na koje bi ispovjednik mogao utjecati na pokornika, bez obzira je li pokornik počinitelj ili žrtva.⁶⁸

3. UMJESTO ZAKLJUČKA: UKIDANJE NEPOVREDIVOSTI ISPOVJEDNE TAJNE - PRAVNI, SAKRAMENTALNI I UTILITARNI ASPEKT

Prvi čimbenik koji govori u prilog nemogućnosti ukidanje ispovjedne tajne jest pravne naravi, kako u međunarodnopravnom smislu, tako i u smislu unutarnjeg prava. Naime, nepovredivost ispovjedne tajne predviđena je u međunarodnom ugovoru, konkretno Ugovoru o pravnim pitanjima sklopljenim između Svete Stolice i Republike Hrvatske, koji u članku 18. predviđa da će „Republika Hrvatska i Sveta Stolica u međusobnom dogovoru, diplomatskim putem, rješavati dvojbe ili teškoće koje bi mogle nastati glede tumačenja ili primjene odredbi ovoga Ugovora“. Nadalje je propisano da će o svim pitanjima od zajedničkog interesa koja će zahtijevati nova ili dodatna rješenja raspravljati posebno tijelo sastavljeno od predstavnika Svete Stolice i Republike Hrvatske. To znači da nepovredivost ispovjedne tajne nije moguće jednostrano ukinuti pa ni na bilo koji način prilagoditi bez istovremene povrede međunarodnog prava. Posljedično, s obzirom da pravni sustav Republike Hrvatske karakterizira nadređenost međunarodnog prava unutarnjem pravu, uz iznimku Ustava RH, domaće zakonodavstvo usklađeno je s navedenom odredbom Ugovora o pravnim pitanjima. U tom smislu, na odgovarajući je način od obveze svjedočenja zaštićen ispo-

---

Examining the Constitutionality of the Clergy-Penitent Privilege in Mandatory Reporting Law, 310, iako se ne slažemo s prijedlogom o razmatranju apsolutne nepovredivosti sakramentalnog pečata, odnosno ispovjedne tajne.

⁶⁷ Zakonik kanonskog prava, Kan. 982.

⁶⁸ Usp. Zdenko ILIĆ, Sakramentalni pečat i ispovjedna tajna, 253. Usp. i Jure BRKAN, Pravna zaštita sakramenta pokore, 398., Hans ZOLLNER, How to save the seal of the confessional (15.11.2021), u: *Il Sismografo*, <http://ilsismografo.blogspot.com/2021/11/vaticano-how-to-save-seal-of.html> (5.7.2023.)

vjednik kako u građanskom, tako i u kaznenom pa i u upravnom postupku. S druge strane, nema kaznenog djela neprijavlivanje počinjenog kaznenog djela kad njegova obilježja ostvari vjerski ispovjednik. Izmjena takvog zakonodavstva koja bi imala učinak ukidanja nepovredivosti ispovjedne tajne također bi predstavljala povredu međunarodnog prava. Pravni i sakramentalni aspekt nepovredivosti ispovjedne tajne u tom su smislu izjednačeni.

Sakramentalni aspekt nepovredivosti ispovjedne tajne proizlazi iz dogme utvrđene na Tridentskom koncilu prema kojoj je sakrament ustanovljen od Krista kao nova mogućnost obraćenja i ponovnog dobivanja milosti opravdanja za grešne članove Crkve koji su nakon krštenja pali u teški grijeh. Sakrament oprostjenja karakterizira Božje djelovanje po zahvatu Crkve koja u ime Isusa Krista daje oprostjenje grijeha i određuje način zadovoljštine. Ovaj sakrament je pomirenje s Bogom i pomirenje s Crkvom.⁶⁹ S obzirom na izravni Božji zahvat, sakramentalni aspekt će, u slučaju sukoba s pravnim, imati prednost, a rezultat te prednosti jest nepovredivost sakramentalnog pečata.

Potrebno je spomenuti da čak i kad bi došlo do odgovarajuće izmjene Ugovora o pravnim pitanjima sukladno njegovu članku 18., ispovjednik bi i dalje bio vezan sakramentalnim pečatom ne samo temeljem navedenih odredbi Zakonika već i temeljem odredbe Katekizma Katoličke Crkve koja rješava potencijalni sukob odredbi civilnog prava i „zahtjevima čudoređa, osnovnim pravima osobe ili nauku evanđelja“.⁷⁰ Svaki je čovjek tada u obvezi uskratiti poslušnost građanskim vlastima što svoje opravdanje ima u razlikovanju služenja Bogu i služenja političkoj zajednici.⁷¹

Konačno, ukidanju nepovredivosti ispovjedne tajne protivi se i utilitarni, odnosno jednostavniji, zdravorazumski razlog. Jedini sigurni učinak ukidanja nepovredivosti ispovjedne tajne bio bi nepristupanje počinitelja samom sakramentu. Učinak na zaustavljanje počinitelja kaznenih djela spolnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta bio bi nikakav. Počinitelji se ne bi naveli na prijavljivanje, već bi se samo odvratili od ispovijedi, a ispovjednici bi teško počeli prijavljivati one rijetke pokornike koji bi im se i obratili. Naravno, ukidanje ove nepovredivosti nikako se ne bi moglo odnositi na rani-

⁶⁹ Katekizam Katoličke Crkve br. 1446.-1448., br. 1468.-1470.

⁷⁰ Katekizam Katoličke Crkve br. 2242. Usp. Brian LUCAS, The seal of the confessional and a conflict of duty, u: *Church, Communication and Culture* 6 (2021.) 1, 99-118, ovdje 114. <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/23753234.2021.1890164?needAccess=true&role=button> (5.7. 2023.)

⁷¹ Ibid.

je ispovijedi, odnosno ispovijedi prije stupanja novog zakonodavstva na snagu. Isto ne bi bilo prihvatljivo ni s aspekta međunarodnog niti unutarnjeg prava, imajući u vidu načelo zakonitosti. Riječ je o načelu, primjera radi, sadržanom u članku 11. Opće deklaracije UN-a o ljudskim pravima, članku 7. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, članku 49. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, kao i članku 31. Ustava. Riječ je o pravilu prema kojem „nitko ne može biti kažnjen za djelo koje prije nego je počinjeno nije bilo utvrđeno zakonom ili međunarodnim pravom kao kazneno djelo“.⁷²

ATTEMPT AT ABOLITION OF THE INVIOABILITY OF THE SEAL OF CONFESSION IN CASE OF CRIMINAL OFFENCES OF SEXUAL ABUSE AND SEXUAL EXPLOITATION OF CHILDREN

Summary

Abolition of the inviolability of the seal of confession in case of criminal offences of sexual abuse and sexual exploitation of children does not differ from abolition of the inviolability of the seal of confession in any other case. The proposal can be disputed from legal, sacramental as well as utilitarian point of view. The dispute from the legal point of view lies in the fact that inviolability of the seal of confession is incorporated in international and, consequently, Croatian internal law. From the sacramental point of view, the problem with abolition of seal of confession is that the sacrament itself is a reflection of direct God's intervention in which Church is a mediator. From the utilitarian aspect, the abolition of seal of confession is questionable in light of the nature of things: the only effect that this abolition would have would be deterring of a perpetrator from the sacrament itself. There would be no real effect in a quest for eliminating the crimes of sexual abuse and exploitation of children.

Key words: seal of confession, inviolability of the seal of confession, Agreement between The Holy See and the Republic of Croatia on Legal Questions, criminal offences of sexual abuse and sexual exploitation of children, sacrament of penance

⁷² Ustav Republike Hrvatske („Narodne novine“ br. 56/90., 135/97., 8/98. - službeni pročišćeni tekst, 113/00., 124/00. - službeni pročišćeni tekst, 28/01., 41/01. - službeni pročišćeni tekst, 76/10., 85/10. - službeni pročišćeni tekst, 5/14.).